

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Рада молодих учених Університету Ушинського

Історико-філологічний факультет

Кафедра всесвітньої історії та методики її навчання

«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»

12 березня 2026 року

Збірник матеріалів

Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

Одеса, 2026

УДК: 930.2 + 930.85 + 94

DOI: <https://doi.org/10.24195/HistoricalStudies2026>

*Рекомендовано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 13 від 30 квітня 2026 р.)*

Рецензенти:

Покась М. С. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Атаманюк З. М. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти та молодих учених: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Одеса: Університет Ушинського, 2026. 142 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої дослідженню наступних концептуальних питань сучасної історичної науки: історія Стародавнього світу та Середніх віків, історія Нового часу, проблеми новітньої історії та сучасності, Історія дипломатії та міжнародних відносин, історія війн та військової справи. А також матеріали в сфері методики навчання історичних дисциплін в закладах освіти, що значно розширює дослідницькі межі.

Матеріали, подані у збірнику будуть корисними для науковців, освітян та всіх хто прагне вдосконалити освітній процес та сприяти розвитку сучасної історичної науки.

**«Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти
та молодих учених»**

12 березня 2026 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Красножон Андрій Васильович – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Кон Олена Олександрівна – декан історико-філологічного факультету ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат філологічних наук, доцент кафедри словянського мовознавства.

Ковальський Станіслав Валентинович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Окорокова Віра Вікторівна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Добролюбська Юлія Андріївна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Яновська Лариса Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Семко Я. С.	«Суспільство споживання» як концепт-домінанта у творі Фредеріка Бегбедера «99 франків»	61
Терлецька Д. Р.	Становище жінок у Саудівській Аравії на початку XXI століття	65
Хоміна Д. В.	Крах ілюзії братерства та єдності, від соціального контракту Тіто до етнічних чисток	71

Історія дипломатії та міжнародних відносин

Волянський Б. А.	Лібертаріанська політична думка в США у післявоєнні роки (1945-1955 рр.)	76
Ковальський С. В.	Берберські війни в контексті становлення зовнішньої політики США на початку XIX ст.	80
Малога О. А.	Інцидент з фрегатом «Чесапек»: межі британської морської силової дипломатії	84
Набока О. В.	Американська військова операція на Тайвані 1867 р. та початок формування стратегії «малих воєн» США	89
Самофатов М. І.	«Стиснута пружина» протекціонізму: як почалася тарифна війна в Європі в 1925 р.	94

Історія війн та військової справи

Атмажов О. Ю.	Флот королівства Чосон	99
Огорокова В. В.	Інноваційні зрушення у розвитку вогнепальної зброї XIX ст.	107
Рибак О. В.	Стратегічне планування «Гельб» в контексті підготовки до Французької кампанії Вермахту	111
Сотніченко О. В.	Піренейська кампанія Наполеона I (1808–1814)	114

2. Communism Timeline. *History. European History*. 14.12.2018. URL: <https://www.history.com/articles/communism-timeline#Communism-Takes-Hold-in-China-and-Beyond> (дата звернення: 19.04.2026).
3. Bailyn B. *To Begin the World Anew. The Genius and Ambiguities of the American Founders*. New York : Alfred A. Knopf, 2003. 185 с.
4. Buckley W. F. *God and Man at Yale. The Superstitions of "Academic Freedom*. Chicago : Regnery Books, 1986. 240 с.
5. Flynn J. T. *As We Go Marching*. New York : Free Life Editions, Inc., 1973. 272 с.
6. Garrette G. *The Revolution Was*. New York : Dynamic America, 1945. 48 с.
7. Nash G. H. *The Conservative Intellectual Movement in America Since 1945*. Washington : Regnery Gateway, 2023. 509 с. ISBN 9781933859125.
8. Nock A. J. *Our Enemy, The State*. New York : William Morrow & Company, 1935. 209 с.
9. Американська Система Влади. Повноваження і мета. / Т. Д. Лові та ін. Львів : Літопис, 2024. 960 с.
10. Шай Д. Е. *Історія Америки*. 11-те вид. Львів : Літопис, 2023. 1112 с.

*Науковий керівник: Ковальський С. В., к. іст. н., доцент, завідувач кафедри
всесвітньої історії та методики її навчання ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

DOI: <https://doi.org/10.24195/HistoricalStudies2026-80-84>

Ковальський С. В.,

кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри всесвітньої історії та методики її навчання
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2958-4797>

БЕРБЕРСЬКІ ВІЙНИ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США НА ПОЧАТКУ XIX СТ.

Дослідження ранньої дипломатичної історії США – це не лише історичний екскурс, але й ключ до розуміння генези сучасної американської зовнішньої політики, її морської стратегії та принципів, які визначають світовий порядок. Воно має пряме відношення до актуальних питань національної безпеки, економічної дипломатії та міжцивілізаційного діалогу, роблячи тему не лише науково значущою, а й практично корисною для сучасних міжнародних студій.

Тематика має відносно обмежений рівень досліджень в національному контексті. Можна виокремити серію робіт, присвячених історії Середземномор'я в різні періоди нової та новітньої історії Б. Гончара, О. Машевського та інших. Загальними питаннями Середземноморської політики США в XIX ст. приділяв увагу й автор статті, запропонувавши етапи розвитку середземноморської політики США від заснування незалежної держави до першої світової війни [1].

«Домонровський період» зовнішньої політики США характеризувався так званою «змушеною слабкістю» та являв собою суміш народної дипломатії, інтуїтивних кроків на міжнародній арені та, подекуди, перспективних та далекосяжних проектів. Прикладом вдалої реалізації своїх інтересів до 1823 р. була середземноморська орієнтація зовнішньої політики США. Країни Середземного моря стали першим регіоном, з яким американські дипломати налагодили стабільну торгівлю. З перших років незалежності саме туди був спрямований американський флот. Усе узбережжя Північної Африки від Марокко до Османської імперії, так зване Берберське узбережжя, уклало з Конгресом США особливі торговельні угоди. Американський уряд навіть зафіксував в своєму бюджеті спеціальну данину турецьким васалам щоб гарантувати безпеку своєму флоту та безперешкодно підтримувати темпи торгівлі. В 1790-х рр. данина доходила до 10-20 % річного бюджету США. Втім, навіть такі витрати повністю компенсувались через торгівлю.

З початку XIX ст. Томас Т. Джефферсон запровадив в зовнішній політиці концепцію сили, яка передбачала більш жорсткий митний контроль та скорочення зовнішніх видатків. Це торкнулось напряду й данини «Берберському узбережжю». Відрахування з федерального бюджету скоротились до 1 %, що в абсолютних цифрах складало до 300 тис. дол. на рік. В той же час прибуток від торгівлі продовжував збільшуватися і доходив до 20 % всього бюджету, що становило приблизно 13-17 млн дол. на рік [2, с. 248].

Проблему для американської торгівлі в цьому регіоні складало те, що попри сплачену данину, американський флот потрапляв під систематичні напади піратів та работорговців. Це викликало неприємні інциденти з крадіжкою товарів та навіть захопленням в рабство американських громадян. До 1804 р. європейські країни, особливо Велика Британія виконували функцію гарантів безпеки в Середземному морі. Але ситуація змінилась із посиленням військового тиску Наполеона на Європу. «Берберське узбережжя» залишилось без нагляду, що призвело до збільшення нападів на беззахисні торговельні флотилії, до яких в той час відносили й американські кораблі. По різних підрахункам до 1816 р. було

захоплено 36 цивільних та 1 військовий кораблі, сумарно в рабстві або заручниках опинилось від 650 до 700 американських моряків та торгових агентів [3, с. 314].

Описана вище ситуація в Середземному морі спровокувала дві Берберські війни, які провели ВМС США в регіоні. Таким чином, перші збройні конфлікти США відбулись в Середземному морі, що доводить надзвичайно високий пріоритет цього регіону в «домонровський період» становлення зовнішньої політики США [1, с. 57].

Перша Берберська війна тривала з 1801 по 1805 рр. за часів президентства Т. Джефферсона. Війна ще мала назву Триполітанська війна по причині того, що розпочалась через конфлікт американського уряду із пашою Триполі Юсуфом Караманлі. Т. Джефферсон, який принципово виступав проти політики «данини за мир», негайно відправив до Середземного моря першу американську військово-морську ескадру під командуванням комодора Р. Дейла. Війна тривала чотири роки у формі морської блокади Триполі, окремих сутичок і рейдів. Найяскравішими епізодами стали нічний рейд лейтенанта С. Декейтера в лютому 1804 р. В результаті операції було спалено захоплений американський фрегат «Філадельфія». Також відзначився сухопутний похід В. Ітона 1805 року. Американські морські піхотинці здійснили 800-кілометровий маршрут через лівійську пустелю до міста Дерн [4].

Війна завершилася 4 червня 1805 року підписанням мирного договору. США сплатили разовий викуп у 60 тис. дол. за звільнення екіпажу «Філадельфії», але повністю припинили регулярну щорічну данину Триполі. Результатом стало не тільки фактичне звільнення американської торгівлі від берберського шантажу в цьому регіоні, а й створення прецеденту активної морської політики США, зміцнення молодого флоту та народження легенди про «*to the shores of Tripoli*» («до берегів Триполі»), яка увійшла до гімну морської піхоти США [5].

Остаточною битвою за Середземне море, яка показала, що ВМС США стають геополітичною силою була Друга берберська війна. Вона почалася навесні 1815 р., відразу після завершення Війни 1812 р. з Британією. Під час британсько-американського конфлікту володар Алжиру Омар Ага скористався ослабленням США, відновив піратські напади і знову встановив американцям данину. Президент Дж. Медісон звернувся до Конгресу, який 3 березня 1815 р. уповноважив застосування сили. Вже в травні з Нью-Йорка вирушила потужна ескадра з 10 кораблів під командуванням героя Першої берберської війни комодора С. Декейтура [6, с. 121].

Ескадра прибула до Середземного моря в червні, і вже 17–19 червня 1815 р. біля мису Гата американці завдали нищівної поразки алжирському флоту, захопивши їх флагманський корабель. С. Декейтер негайно заблокував Алжир і продиктував умови миру. 30 червня 1815 р. на борту фрегата США «Гер'єр» у затоці Алжиру був підписаний мирний договір. За його умовами Алжир звільнив усіх американських полонених, сплатив компенсацію 10 тис. дол. за захоплені судна, відмовився від будь-якої майбутньої данини та гарантував повне право американських кораблів на вільне судноплавство в Середземному морі. Невдовзі С. Декейтер уклав аналогічні угоди з Тунісом (4 липня) та Триполі (9 липня) [7, с. 198].

Війна тривала всього кілька тижнів активних бойових дій і показала, що за короткий проміжок часу американські війська еволюціонували до здатності проводити раптові переможні кампанії та захищаючи свої інтереси «по той бік Атлантики». Війна завершилася повною перемогою США без значних сухопутних операцій. Результатом стало остаточне припинення берберського шантажу щодо американської торгівлі, зміцнення престижу молодого флоту США та утвердження принципу «вільних морів» без виплат данини.

Отже, Берберські війни показали, що американська зовнішня політика в «домонровську епоху» виходила далеко за межі американського континенту. Одним із найбільш пріоритетних регіонів ставало Середземне море. Свої інтереси в цьому регіоні американці були готові захищати зі зброєю в руках. Самі конфлікти продемонстрували еволюцію американської армії, зокрема військово-морських сил, перетворивши їх в самостійний геополітичний фактор, здатний змінювати ситуацію на користь США в будь якій частині світу.

Література

1. Ковальський С. В. Етапи формування Середземноморської політики США в ХІХ ст.: геополітичні контури та економічні інтереси. *Американська історія та політика*. Вип. 10. 2020. С. 42-60.
2. Historical Statistics of the United States. 1789-1945. A Supplement to the Statistical Abstract of the United States. *United States Department of Commerce*. 1949. 363 р. URL: <https://www2.census.gov/prod2/documents/HistoricalStatisticsoftheUnitedStates1789-1945.pdf>
3. Wilson G. *Americans Prisoners in Barbarian Nations. 1784-1816. Dissertation*. Texas, 1979. 339 р.

4. The barbary Wars. 1801-1815. To the Shores of Tripoli. URL: <https://www.warcosts.org/barbary-wars>
5. Miller M. To the Shore of Tripoli. URL: <https://www.mca-marines.org/leatherneck/to-the-shores-of-tripoli/>
6. Allison R. Stephen Decatur American Navel Hero. 1779-1820. Boston, 2005. 253 p.
7. Lambert F. The Barbary Wars: American Independence in the Atlantic World. New York: Hill and Wang, 2005. 228 p.

Малога О. А.,
 здобувач першого (магістерського) рівня вищої освіти
 спеціальності 014 Середня освіта (Історія)
 ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
 університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса, Україна)

«ІНЦИДЕНТ З ФРЕГАТОМ «ЧЕСАПК» 1807 р.: МЕЖІ БРИТАНСЬКОЇ МОРСЬКОЇ СИЛОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ»

США на початку ХІХ ст. являли собою молоду державу, що активно розбудовувала свою економіку та міжнародні позиції. Проголосивши незалежність у 1776 р. та закріпивши її у Паризькому мирі 1783 р., Сполучені Штати прагнули зберегти нейтралітет у європейських конфліктах і розвивати морську торгівлю з обома ворогуючими сторонами. Економіка молодій республіки була значною мірою залежна від атлантичної торгівлі – американські торговельні судна курсували між Європою, Карибським басейном та узбережжям самих США, що робило свободу судноплавства питанням не лише принципу, а й економічного виживання.

Однак зберегти нейтралітет в умовах наполеонівського протистояння виявилось надзвичайно складно. Обидві ворогуючі сторони – і Британія, і Франція – розглядали нейтральне судноплавство як інструмент, яким можна маніпулювати у власних інтересах. Британія, володіючи найпотужнішим флотом у світі, систематично перехоплювала американські торговельні судна і практикувала примусовий набір моряків на службу у Королівський флот. Ця практика, яку Джон Квінсі Адамс назвав «узаконеним викраденням на океані», прирікала американців на роки служби в чужому флоті, нерідко навіть на загибель у чужих битвах [1, р. 84]. Формально британці шукали своїх дезертирів, однак на практиці під цим приводом на британські кораблі потрапляли й

Наукове видання

**«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»**

Збірник матеріалів
Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

м. Одеса, 12 березня 2026 р.

Електронне видання. Підписано до друку 01.05.2026 р.
Формат 60 x 90 1/16 Умовн. друк. арк. 8,7
Наклад – 150 прим.